

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-30 Haziran 2023

kosam.org

info@kosam.org

YÖNETİCİ ÖZETİ

- Bu dönem, rapor kapağımıza da konu olan **dört** önemli konu var. Bu konular; **BRICS** ülkeleri, **ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken** ve **Çin Devlet Başkanı Xi Jinping'in** görüşmesi, **Fransa'da** başlayan **iç karışıklık** ve meşhur **Wagner Grubu'nun** Rusya'da başlattığı ufak çaplı başkaldırı. BRICS ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) son zamanlarda çok fazla konuşulmaya başlandı. Dünyanın birçok noktasında dile getirilen **dolar etkisini yitiriyor mu?** sorusuna karşılık **BRICS** ülkeleri **kendi para birimini** oluşturmak istediğini duyurdu. **ABD**, 25,46 triyon GSYİH ile dünya GSYİH'sinin **%24'** ünü tek başına karşılarken, **BRICS ülkeleri** ise toplam 32,72 trilyon dolar GSYİH ile dünya GSYİH'sinin **%31,59'unu** oluşturmakta.
- İki ülke arasındaki **diplomasi** önemlidir. Tabii bu iki ülke küresel güç dengesinin en önemli faktörlerinden ise çok daha önemli. ABD Dışişleri Bakanı geçtiğimiz hafta Çin'e **sürpriz bir ziyaret** yaptı. **Tayvan gerilimi**, ekonomik çatışma, **Casus Balon** hadisesi, Ukrayna savaşı derken iki ülke arasındaki gerilimler tırmanmıştı. Gerçekleştirilen görüşmeler sonrası ilişkilerde biraz yumuşama beklenirken, sonbahar döneminde ABD Hazine Bakanı ile Xi'nin bir görüşme gerçekleştireceği iddia edildi.
- **Fransa'da** başlayan **iç karışıklık** aslında o bölgede alışık olunan bir durumdur. Fransa, sahip olduğu **göçmenler** ile iyi bilinen bir Avrupa ülkesidir. Bundan önce birçok kez meşhur **"Sarı Yelekliler"**in başını çektiği birçok iç karışıklık yaşanmıştır. Fransız banliyösünde polis tarafından vurularak **öldürülen bir göçmen genç** üzerine başlayan olaylar, eylemi geçerek kamu malına zarar verme, **yağma**, vb. birçok olaya sahne oldu. Daha dördüncü gecede toplam **tutuklu sayısı 1.300'ü** geçerken, **45.000'den fazla polis** olaylara müdahale için görev aldı.
- **Wagner Grubu**, küresel çapta belli bir popülerliğe sahip **Rus destekli bir paramiliter** gruptur. Wagner Grubu'nun **yurtdışındaki operasyonları** -örneğin; **Orta Doğu, Afrika** ve **Latin Amerika**- küresel çapta birçok kişi tarafından eleştirildi. Operasyon düzenledikleri ülkelerde çeşitli yağma ve tecavüz suçlamalarına karıştıkları bilenen Grubun, Rus ordusuna karşı ayaklanacağı beklenmedi. Wagner Grubu'nun **25.000 asker** ile başlattığı **isyan** sadece **saatler** sürdü. Asıl amaçlarının **iktidarı devirmek** değil, sadece önemli bir güce sahip olduklarını göstermek olduğunu iddia edildi.

- **Almanya'da** azalan **lojistik talebi**, ülke içerisinde **nakliye ve lojistik şirketleri** arasında endişeleri artırdı. Ülkede ayrıca baş gösteren **nitelikli işçi eksikliği** sektörleri yormaya başladı. Yaşanan **şoför kıtlığı** da işin tuzu biberi oldu.
- Önceki dönemlerde **Pakistan'ın** azalan rezervleri, hatta ithalatı karşılayamama tehlikesi sürekli gündeme gelmişti. Bu dönemde de Pakistan tekrar gündemde. **Azalan rezerv, artan ithalat, kötü altyapı, güçlü sanayi kuruluşlarının eksikliği** sonucu azalan **ihracat** ülkeyi krize sürüklemekte. Son çare olarak **IMF programına** başvurulduğu ve 3 milyar dolar - 9 ay süreli **Stand-by** için anlaşma yapıldı, fakat son kararı IMF Yönetim Kurulu belirleyecek.
- **Kuşak ve Yol** projesi sık sık olmasa da aralıklarla tartışılan bir konudur. Bu sefer gündemimize **Orta Koridor** olarak açıklanan yeni bir proje ile girdi. Birçok ülke tarafından Kuzey Koridoru, **yapıtırım** uygulanan bir ülke olması sebebiyle **Rusya'dan** geçtiği için tercih edilmiyor. Burayı kullanmak istemeyenler için güzel bir **alternatif** olan Orta Koridor, **Kazakistan** ve **Azerbaycan'ı** merkezine almakta. Tabii ki koridorun oluşturulup faaliyete geçmesi için ciddi bir **altyapı** ve **yatırımın** gerekli olduğu açıkça ortada. Projenin nasıl ilerleyeceğini herkes gibi bizde merakla bekliyor ve takip ediyor olacağız.
- Rusya Dışişleri Bakanı Lavrov, yaptığı açıklamada **İran'ın Şanghay İşbirliği Örgütüne** üye olacağını açıkladı. Bu durumun özellikle **İsrail'i** hoşnut etmeyeceği ortada. Ülkemiz açısından da pek olumlu olduğu söylenemez. **Rusya** ve **İran, Karabağ savaşı** ve sonrasında **Ermenistan'a** destek vermeye devam etmekte. İran'ın asıl amacı örgüte üye olarak Rusya ve özellikle **Çin** ile ilişkilerini geliştirip büyütmek.
- Sosyal alanda öne çıkan makalemiz, **Haiti'deki** açlık ve çeşitli sosyal sorunlar oldu. Haiti, Dominik Cumhuriyeti ile sınır komşusu olan küçük bir ada devleti. Ülke, ciddi bir **açlık** sorunu ile mücadele ederken, **uluslararası yardıma** ihtiyacı olduğu vurgulanmakta. Bu durumun gündeme gelmemesi ise ayıplanmakta. Yaklaşık **4,9 milyon** insan (neredeyse nüfusun yarısı) açlık sınırında. Ülkede düzensizliği getirdiği **çeteleşme, adam kaçırma, hırsızlık** ve **zorbalık** patlamış durumda. Çetelerin pazarda ürün satmak için yol çıkan insanları kaçırmaması, öbür tarafta birçok kişinin **aç kalmasına** sebep olduğu söylenmekte.

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-30 Haziran 2023

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2023

KOSAM - Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 444 1251 / 7975

www.kosam.org

info@kosam.org

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Almanya’da Nakliye ve Lojistik Hizmetlerine Olan Talepte Dikkat Çeken Düşüş / IFO Institute (Almanya)	1
2. Çin’in Büyümesi Yerçekimine Meydan Okuyabilir mi? / Bruegel (Belçika).....	2
3. “Dengesiz” Ödemeler Dengesi: Pakistan’ın Kısır Döngüsü / Observer Research Foundation (Hindistan)	3
4. 2023 Yaz Dönemi IFO Ekonomi Tahmini: Enflasyon Gevşiyor Fakat Alman Ekonomisi Hala Bocalıyor / IFO Institute (Almanya).....	5
5. BRICS Para Birimi: Uygulanabilir Bir Fikir mi? / Observer Research Foundation (Hindistan)	6
6. Avro Bölge Ekonomisi İvme Kazanıyor / ZEW (Almanya)	8
7. İpek Yolunu Modernize Etmek İçin Büyük Plan / Asia Pacific Foundation of Canada (Kanada).....	9
B. POLİTİKA	11
1. ABD – Çin Görüşmeleri Biden İçin Daha Çok Tuzak Gibi Görünüyor / American Enterprise Institute (ABD).....	11
2. Fransa’da Polis Tarafından Bir Gencin Öldürülmesi Üzerine Başlayan İsyânların Dördüncü Gecesinde 1.300’den Fazla Kişi Tutuklandı / TIME (ABD).....	12
3. Wagner Grubu Başka Bir Gün Tekrar Savaşmak İçin Yaşayacak / RAND CORPORATION (ABD)	13
4. İran’ın Azerbaycan’a Karşı Vekalet Savaşı / The Jerusalem Institute for Strategy and Security (İsrail).....	14
5. Rusya’nın Yakın Avrasya’daki Güvenlik Öncelikleri / Valdai Discussion Club (Rusya).....	16
6. CEPR Yaptırım İzleme: Haziran 2023 / Center for Economic and Policy Research (ABD).....	17
7. Rusya Dışişleri Bakanı: İran, Şanghay Birliğine Tam Üye Olacak / AL-MONITOR (ABD)	18
8. Hindistan’ın G-7 Üyeliği: Potansiyel Oyun Değiştirici / Center for Air Power Studies (Hindistan)	20
9. Tayvan’ın Savaşma İradesi Düşündüğünüzden Daha Güçlü Olabilir / RAND Corporation (ABD).....	21

C. ÇEVRE.....	23
1. Orman Yangınları Emek Gelirini Nasıl Etkiler? / IZA Institute of Labor Economics (Almanya)	23
2. Çin'in Enerji Geçişi Kapsamında Fosil Yakıt Tüketimi ve Bunun Jeopolitik Sonuçları / The Oxford Institute for Energy Studies (Birleşik Krallık)	24
3. Modelleme Çalışması, 2050 Yılına Kadar Afrika ve Güney Asya'daki Buğday Üretiminin İklim Değişikliğinden Ciddi Şekilde Etkileneceğini Gösteriyor / International Maize and Wheat Improvement Center (Meksika).....	25
4. İran ve Afganistan'ın Su Anlaşmazlığı: Sonuçlar, Zorluklar ve Olası Çözümler / Emirates Policy Center (Birleşik Arap Emirlikleri)	27
5. 2023 Türkiye Seçimlerinin Çevre Politikalarına Etkileri: Değişiklik Yapma Zamanı mı? / Stockholm Environment Institute (İsveç)	28
D. SOSYAL.....	30
1. "Görünmeyen ve Duyulmayan" Haiti Açlığı, Çeteleri ve İklim Sorunları / World Food Programme (İtalya)	30
2. Zorunlu Göç: Sonuçları İyileştirmek İçin Politik Cevaplar / International Food Policy Research Institute (ABD).....	31
E. TEKNOLOJİ.....	33
1. OpenAI, Yapay Zekâ Yönetmeliğini Yumuşatmak İçin AB'de Kulis Yaptı / TIME (ABD)	33
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	35

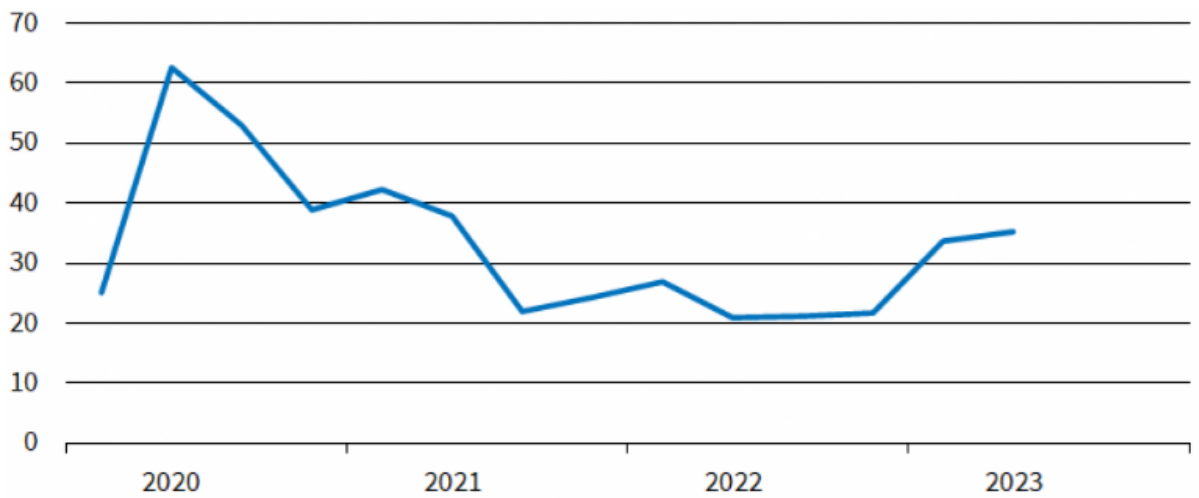
A. EKONOMİ

1. Almanya'da Nakliye ve Lojistik Hizmetlerine Talepte Dikkat Çeken Düşüş / IFO Institute (Almanya)

Almanya'da lojistik talebinin azalması, özellikle ülke içinde faaliyet gösteren nakliye ve lojistik şirketleri arasında endişeyi artırıyor. IFO Endüstri Uzmanı Patrick Höppner, birçok nakliye ve lojistik firmaları için önemli olan fiyat artışlarının son dönemde talepte düşüğe neden olduğunu vurgulamıştır. Ülke ekonomisinin yavaş ilerlemesi çoğunlukla bu sektörde talepleri azalmaktadır. 2023 yılının ilk çeyreğinde %33,8 olan nakliye ve lojistik şirketlerinin yetersiz talep bildirimi, ikinci çeyrekte %35,2'ye yükselmiştir.

Sektörel sıkıntıların yanı sıra vasıflı işçi eksikliği de nakliye ve lojistik şirketi için büyük bir sorun olmaya devam etmektedir. 2023 yılının ikinci çeyreğinde ankete katılan nakliye ve lojistik şirketlerinin %48,3'ü personel alımında sorun yaşadığını bildirmiştir. Endüstri Uzmanı Höppner anket sonucuna işaret ederek önümüzdeki süreçte yaşanan personel sıkıntısının şiddetleneceğini bildirmiştir. Ayrıca, şoför istihdamı konusunda demografik nedenlerden ötürü işgücü potansiyelinde daha fazla düşüşün beklenebileceğini söylemiştir.

Yetersiz Nakliye ve Lojistik Talebi (Etkilenen şirketler %)

Kaynak: IFO Business Surveys, April 2023

Yukarıdaki grafikte de görüldüğü üzere 2020 yılında pandemi sebebiyle ciddi şekilde azalan lojistik talebi, 2021-2022 yılları boyunca düşüşe geçmiş fakat, 2022 yılı son çeyreği ve 2023 yılı başında talep tekrardan azalmaya başlamıştır.

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2023-06-19/noticeable-drop-demand-transport-and-logistics-services-germany>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Nakliye ve Lojistik, Talep, İşgücü

2. Çin'in Büyümesi Yerçekimine Meydan Okuyabilir mi? / Bruegel (Belçika)

Son yirmi yıllık dönemde Çin'in ekonomik büyüme performansı – özellikle Çin'in muazzam nüfusu göz önüne alındığında – dünyanın geri kalan ülkelerine göre mucizevi boyuta ulaşmıştır. 2019 yılında Çin'in kişi başına düşen gelir seviyesi 10.000 \$ eşiğini geçmiştir, fakat 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 salgını sebebiyle ekonomik büyüme %2,2'de kalmıştır. Salgın döneminde sert kısıtlayıcı önlemlerin uygulanmasıyla virüs kontrol altına alınmış ve ekonomik toparlanma hız kazanarak 2021 yılında %8,1'e yükselmiştir. 2022 yılında daha hızlı yayılan Omicron türünün Çin'de hızla yayılması GSYH büyüme oranını %3 seviyesinde bırakmıştır. Çin'in 2023 yılında beklediği GSYH büyüme oranı %5 olarak açıklanırken, çeşitli yazar ve kurumlar Çin'in önümüzdeki dönem nasıl bir büyüme performansı göstereceğini tartışmıştır. Makale yazarları tarafından yapılan çalışma sonucunda, Çin'in ortalama büyüme oranının 2021 yılından 2025 yılına kadar %4,9 ve 2026 yılından 2030 yılına kadar %3,6 olması gerektiğine ulaşılmıştır.

GSYH'de 10.000 \$ eşiği aşıldıktan sonra Çin ve diğer ülkelerin on yıllık ortalama performansları karşılaştırılmıştır. Çin, ilk defa 10.000 \$ sınırını 2019 yılında geçerken, sadece iki ülke 10.000\$ sınırını aştıktan sonra büyüme oranlarını %4 ve üzeri bir oranda devam ettirmeyi başarabilmiştir. Bu ülkeler; 1994 – 2004 yılları arasında ortalama %5,5 GSYH büyüme oranıyla Güney Kore ve 1980'lerde %4 büyüme ortalamasıyla Japonya olmuştur. Diğer birçok ülke %4 ortalama eşiğinin altında kalırken, eşige en yakın ülke %3,6 ile Polonya olmuştur. Makul büyüme oranı tahminlerine bakıldığında, Çin'in 2030 yılında kişi başına 20.000\$ GSYH'ye ulaşması beklenmektedir. Ayrıca Çin ekonomisinin

büyüküğünün 2035 yılında yaklaşık 200 trilyon renminbi olacağı ve mevcut seviyeyi iki katına çıkaracağı öngörülmüştür. Son birkaç yılın döviz kuru ortalamalarına bakıldığında, 200 trilyon renminbi 30,1 trilyon dolara denk gelmektedir. ABD'nin 2021 yılı için GSYH miktarı 23 trilyon olarak gerçekleşirken, önümüzdeki 15 yıllık süreçte bu miktarın %2 oranında reel büyümesi beklenmektedir. Bu tahminlere göre 15 yıl içerisinde Çin'in GSYH'si ABD'ye yaklaşacak fakat önemli ölçüde geçmeyecektir. Yazının devamında konu nüfus faktörleri, azalan yatırım getirisi, hızla büyüyen kamu borcu, Covid-19 salgınının etkileri ve jeopolitik risk başlıkları altında detaylıca incelenmiştir.

Kaynak: Bruegel

Erişim: <https://www.bruegel.org/policy-brief/can-chinese-growth-defy-gravity>

Anahtar Kelimeler: Çin, Büyüme, GSYH, Ekonomi, ABD

3. “Dengesiz” Ödemeler Dengesi: Pakistan’ın Kısır Döngüsü / Observer Research Foundation (Hindistan)

Pakistan ekonomisi, zayıf olan döviz rezervlerinin yüksek ithalat sebebiyle tükenmesi ve giderek azalan ihracat hacmi nedeniyle durgunluk ile karşı karşıyadır. Pakistanlı yetkililer yaşanan ekonomik krizi yeni bir finansman düzenleme yoluyla ele alabilmek için Uluslararası Para Fonu (IMF) ile yoğun şekilde görüşmüştür. 29 Haziran 2023 tarihinde

IMF ekibi, Pakistan ile yaklaşık değeri 3 milyar dolar olan dokuz aylık Stand-by anlaşması yaptığını duyurmuştur. Fakat bu anlaşmanın onaylanma işleminin beklemede olduğu, temmuz ayında IMF Yönetim Kurulu tarafından gözden geçirildikten sonra onaylanacağı belirtilmiştir. 2022 yılında Pakistan'da meydana gelen şiddetli selden sonra ekonomik zorluklar artarken, alacaklılar arasında güvensizlik yayılmış ve döviz rezervlerindeki azalmalar hızlanmıştır. Pakistan Hükümeti, olası bir dış borç temerrüdüne düşmemek için derhal kemer sıkma önlemlerini, gıda ve tıbbi ürün dışındaki tüm mallara yönelik ithalat yasağı getirdiğini duyurmuştur. Alınan önlemlere rağmen Pakistan'ın döviz rezervleri 3 milyar dolara kadar düşmüş ve ekonomiyi dış makroekonomik şoklara karşı savunmasız bırakmıştır.

2023 yılı ocak ayında bir önceki yılın aynı ayına göre ülkenin ihracat gelirleri %7 oranında düşmüştür. Getirilen ithalat yasağı sonrası üretimde büyük ölçüde ithal girdiye muhtaç küçük ölçekli sanayi sektörü ciddi sıkıntılar yaşamış ve ülkenin ekonomik olarak bozulmasına vesile olmuştur. Üretimde ithal edilen ara mal oranı toplam ithalatın %53'üne tekabül etmektedir. Pakistan'da hem cari hem de sermaye hesaplarında derinleşmiş açıklar ve ödemeler dengesindeki sıkıntılarla birlikte sürdürülebilir ekonomiyi ciddi şekilde engellenmektedir. Ayrıca, ülkedeki istikrarsızlık, yüksek tarife oranları, siyasi öngörülemezlik, terör endişeleri, katı vergi ve faiz oranları gibi nedenlerden dolayı Doğrudan Yabancı Yatırım miktarı çok düşüktür. Pakistan'da sanayileşmenin olmaması, üreticilerin üretkenliğini ve rekabet etme gücünü engellerken, iç tüketim tercihini ithal mallara kaydırmakta ve dış ticaret açığını büyütmektedir. Ek olarak, yetersiz ihracat kapasitesinin artırılması, çeşitlendirilmesi ve ticaret tabanının da geliştirilmesi gerekmektedir. Sektördeki firmaların karlarını sübvans etmek yerine üretkenliklerini artırmaya daha fazla önem verilmesi gerekmektedir.

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/unbalanced-balance-of-payments/>

Anahtar Kelimeler: Pakistan, Ekonomi, Yatırım, İhracat, Kriz, IMF

4. 2023 Yaz Dönemi IFO Ekonomi Tahmini: Enflasyon Gevşiyor Fakat Alman Ekonomisi Hala Bocalıyor / IFO Institute (Almanya)

Almanya ekonomisi yılın ilk yarısında keskin bir gerileme yaşarken, yüksek enflasyon nedeniyle talepte belirgin bir zayıflama görüldü. 2022 yılı enflasyonu %6,9 olarak gerçekleşirken bu oranın 2023 yılı sonunda %5,8'e, 2024 yılında ise %2,1'e düşmesi beklenmektedir. Enflasyon sebebiyle tüketici fiyatlarının yükselmesinin, hane halkı reel gelirlerini ve ilkbahar döneminde tüketimi azaltacağı söylenmiştir. Fakat yılın ikinci yarısında gelirlerin, fiyat artışlarına nazaran daha çok artmasıyla tüketim davranışlarının düzelmesi beklenmektedir. İnşaat fiyatlarındaki artışların yavaş yavaş düşmesi ve kredi faiz oranlarının yüksek kalmasıyla konut talebinin baskılanacağı düşünülmekte. Almanya GSYH'sinin bu yıl %0,4 oranında azalması ve gelecek yıl %1,5 oranında artması öngörülmektedir.

Almanya'daki ekonomik yavaşlamanın, özellikle işgücü piyasasına negatif bir etkisi olacağı düşünülmektedir. İstihdamın 2022 yılında 592.000'den 2023 yılında 377.000'e 2024 yılında ise 121.000'e kadar gerilemesi öngörülmektedir. İşsizliğin ise bu yıl 132.000 artması ve gelecek yıl 104.000'e düşmesi bekleniyor. Sonuç olarak geçen yıl %5,3 olan işsizlik oranının 2023 ve 2024 yıllarında sırasıyla %5,5 ve %5,3'e yükseleceği söylenmiştir. Bu yıl Alman Hükümeti, bütçe açığının 69 milyar eurodan, gelecek yıl 27 milyar euroya kadar düşeceğini ve gelecek yıl brüt borcun nominal GSYH'nin %62,7'sine kadar gerileyeceğini öngörmüştür. Merkez Bankasının faiz artış döngüsünde artık sona geldiği, fakat para politikasında kısıtlayıcı uygulamaların sürmesi beklenmektedir. Avrupa Merkez Bankasının temmuz ayında faiz kararını 25 baz puan artıracığı söylenmektedir. Euro bölgesinin hâkim olduğu ekonominin önümüzdeki çeyrekte toparlanması pek olası görülüyor.

Küresel ekonominin gelecek yıl euro bölgesinde sanayiye yeniden ivme kazandırması ve ekonomik büyümeyi %1,3 oranına çıkarması beklenmektedir. Tüketici fiyatlarının 2023 yılında bir önceki yıla kıyasla %5,4 artması beklenirken, bunun 2024 yılında %2'ye düşebileceği söylenmiştir. Koronavirüs krizinden kaynaklanan bastırılmış tüketim talebinin bu yıl ve gelecek yılda Çin'in iç talep genişlemesini destekleyecektir. Çin'in güçlü bir başlangıç yapmasına rağmen ABD ve Avrupa'daki durgun ekonomik ortam Çin'in

ihracatını baskılarken, ekonomik büyümenin ilerleyen dönemde yavaşlamasına sebep olacağı düşünülmektedir.

Almanya'nın Kritik Tahmin Verileri

	2021	2022	2023	2023
GSYH (yıla göre yüzdesel değişim)	2,6	1,8	-0,4	1,5
İstihdam (1.000 kişi)	44.980	45.572	45.949	46.070
İşsizlik (1.000 kişi)	2.613	2.418	2.550	2.446
İşsizlik Oranı	5,7	5,3	5,5	5,3
Tüketici Fiyat (önceki yıla göre yüzdesel değişim)				
- Ana Enflasyon	3,1	6,9	5,8	2,1
- Çekirdek Enflasyon	2,4	4,9	6	3
Cari Hesap Dengesi				
- Milyar Euro	265.0	145.1	231.9	268.6
- GSYH'nin %	7.4	3.7	5.7	6.3

Kaynak: Federal Statistical Office

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2023-06-21/ifo-economic-forecast-summer-2023-inflation-slowly-easing-economy-still-faltering>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Ekonomi, Beklentiler, GSYH, Enflasyon

5. BRICS Para Birimi: Uygulanabilir Bir Fikir mi? / Observer Research Foundation (Hindistan)

Son dönemde Batılı ülkelerin Rusya'ya yönelik uyguladığı yaptırımlar ülkenin ekonomik açıdan bozulmasına neden olmuştur. Rusya'nın SWIFT gibi uluslararası dolar ticareti sisteminden çıkarılması, birçok ülkeyi dolar dışında başka para birimi ile ticaret yapmaya yöneltmiştir. Bu doğrultuda BRICS ülkeleri (Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) nisan ayında yeni bir rezerv para birimini uygulamaya koymak istediklerini açıkladı. Fakat yeni para biriminin benimsenmesi ve uygulanabilirliği ile ilgili çeşitli endişe ve sorular vardır. BRICS ülkeleri ortak bir para birimi ile yalnızca kendi aralarındaki iç

ticareti artırmak değil aynı zamanda uluslararası işlemlerin getirdiği yüksek dolar dönüştürme maliyetlerini de ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Üye ülkelerin ulusal para birimleriyle karşılıklı ticarete geçtikten sonra BRICS aktif olarak dijital veya alternatif bir para birimini dolaşıma sokmayı planlamaktadır. Rusya, doların hâkim olduğu finansal sisteme meydan okuyarak ABD yaptırımlarından kaçmaya çalışırken Çin, alternatif olarak Renminbi'yi teşvik etmektedir.

Kaynak: ORF

Rusya kendi rezervlerinin %17'sinden fazlasını Renminbi'de tutarken, Renminbi ile işlem yapmayı daha çok tercih etmektedir. Uluslararası işlemlerde azalan dolar hakimiyetinin, dolar sıkıntısı yaşayan Hindistan, Brezilya ve Güney Afrika gibi ülkelerin uluslararası kuruluşlara olan borçlarını ödemede kolaylık sağlayacağı söylenmektedir. Uluslararası Ödemeler Bankası verilerine göre ABD doları, küresel döviz işlemlerinin yaklaşık olarak %90'ını oluşturarak en çok işlem gören para birimi konumundadır. Bunun en büyük sebebi ise ABD'nin 25,46 trilyon dolar GSYH ile dünyanın en büyük ekonomisi olmasıdır -dünya GSYH'sinin %24'ü-. Bir ülkenin milli geliri küresel çapta ne kadar yüksek olursa, o ülkenin varlıklarına talep artarken, para birimini elde tutma ihtiyacı da aynı şekilde artar. BRICS bloğu 32,72 trilyon ABD doları GSYİH ile dünya GSYH'sinin %31,59'una sahiptir. Bu durumda ABD ile kıyaslandığında BRICS bloğu daha büyük bir ekonomik ağırlığa sahiptir. ABD, karmaşık uluslararası işlemleri yürütebilen bankalara, yatırım firmalarına ve diğer finansal kurumlar ağını içeren geniş ve sofistike bir finansal sisteme sahiptir. BRICS 2014 yılında, Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu gibi uluslararası kuruluşlara alternatif olarak Yeni Kalkınma Bankası'nı kurmuştur. IMF'nin yapısal uyum

programı, üye ülkelerin hükümet harcamalarını kısmasına, özelleştirmeye ve kuralsızlaşmaya itmiştir. Sonuç olarak bu ülkelerin bağımsız politikalar belirleyememe durumu kredi ve kalkınma yardımı için Yeni Kalkınma Bankasına gitmeye yöneltmiştir.

Erişim: <https://www.orfonline.org/expert-speak/brics-currency-is-it-a-feasible-idea/>

Anahtar Kelimeler: BRICS, ABD, Para Birimi, IMF, Dünya Bankası

6. Avro Bölge Ekonomisi İvme Kazanıyor / ZEW (Almanya)

Ekonomi uzmanlarının yaptıkları değerlendirmeye göre, Avro bölgesinin ekonomisi Almanya'da ki olumsuzluklara rağmen pozitif bir ilerleme gösteriyor. Almanya ekonomisi, 2023 yılının ilk çeyreğinde reel GSYH'de %0,3'lük bir düşüş yaşayarak resesyona girmiştir. 2022 yılı Ekim ayından 2023 Mart ayına kadar reel GSYH yaklaşık olarak %0,7'lik bir düşüş kaydetmiştir. 2023 yılının tamamını kapsayan sıfır büyüme tahmini bu ayda da değişmezken, durgunluğun uzun süre devam etmesi durumunda etkisinin çok şiddetli olması beklenmiyor. Avro bölgesinin ekonomik gidişatı daha dirençli görünürken, 2022 yılının Ekim ayından 2023 Mart ayına kadar %0,2 oranında büyüme kaydetti. 2023 yılı için ise büyümenin %0,7 olacağı öngörülmüyor.

Uzmanlara göre Avro bölgesinin ekonomik büyümesinin 2023 yılında Almanya'yı 0,7 puan geride bırakması bekleniyor. 2024 yılı tahminlerinde ise her iki ekonominin de yaklaşık %1,3 oranında büyümesi bekleniyor. Tüketici fiyat enflasyonunda ise bir düşüş havası hakimdir. Almanya'da Mayıs ayı enflasyon oranı bir önceki aya göre %7,2'den %6,1'e kadar gerilemiştir. Tüketici fiyatları endeksi Mayıs ayında bir önceki aya göre %0,1 oranında gerileyerek Almanya'nın enflasyon dinamiklerinde bir yavaşlama başladığını göstermiştir. Avro bölgesinde de enflasyon tıpkı Almanya'daki gibi düşüşe geçmiştir. Nisan ayında %7 olarak belirlenen enflasyon oranı Mayıs ayında %6,1'e kadar gerilemiştir. 2023 yılı için tahmin edilen enflasyon oranı bu ayda değişmeyerek %5,7'de sabit kalmıştır. Enflasyondaki aşağı yönlü harekete rağmen uzmanlar faizde düşüş yaşanmasını beklemiyor.

Erişim: <https://www.zew.de/en/zew/news/eurozone-economy-gaining-momentum#>

Anahtar Kelimeler: Almanya, Avro Bölgesi, Enflasyon, Durgunluk, Ekonomik büyüme

7. İpek Yolunu Modernize Etmek İçin Büyük Plan / Asia Pacific Foundation of Canada (Kanada)

Eski İpek yolu üzerinde, Asya'nın doğu ucundan Avrupa'nın kalbi arasına kargo, petrol ve elektrik taşıma amacıyla modern, çok yönlü bir ulaşım yolunun geliştirilmesi için çalışılmaktadır. Trans-Hazar Uluslararası Taşımacılık Rotası, Çin'den Kazakistan, Kafkaslar ve Türkiye üzerinden konteynerli demiryolu yük ağlarını ve otoyolları birbirine bağlamaktadır. Ayrıca, Azerbaycan, Kazakistan ve Türkmenistan'daki limanlar Hazar Denizi'ndeki su ulaşımını kolaylaştırmaktadır. Bugün birçok nakliyecisi Rusya üzerinden giden Kuzey Koridoru'ndan kaçınmayı tercih ederken, Orta Koridor nakliye süresini ve mesafesini kısaltmayı vad ediyor. Orta Koridor'un aynı zamanda Süveyş Kanalı'ndan deniz yoluyla taşınan konteyner yükünün bir kısmını da karşılayabileceği söylenmektedir. Yakın bir zamanda Astana Uluslararası Forumu öncesi Kazakistan Dışişleri Bakanı Roman Vassilenko, Avrasya'nın kalbinde çok stratejik bir konumda bulduklarını ve uluslararası alanda bir köprü kurucu olarak güvenilir ve uygun bir ülke olduklarını belirtmiştir.

Azerbaycan, önemli ölçüde iyileştirilmiş ve güçlendirilmiş bir Orta Koridor'u oluşturmada Kazakistan'ın ana ortaklarından biri olmaktadır. Azerbaycan, Avrupa-Asya arasında coğrafi bağlantı noktasında yer alırken, önemli bir ulaşım ve lojistik merkez olarak da hizmet etmektedir. Ayrıca 2018 yılında Azerbaycan, Bakü'nün 70 km güneyinde çok yönlü Alat Limanı'nı hizmete almıştır. Limanın önümüzdeki yıllarda kritik bir ulaşım kavşağı olarak öneminin giderek artması beklenmektedir. Orta Koridorun tam olarak faaliyet gösterebilmesi için üzerinde çalışılması gereken birçok konu vardır. Mevcut durumda Hazar Denizi'nde bulunan limanlar arası büyük hacimli kargo hareketleri, küçük gemilerin yaygınlığı ve düzensiz sevkiyat programları nedeniyle sürekli engellenmektedir. Projenin, diğer kıtalararası ulaşım rotalarına alternatif olduğunu göstermek için birtakım planlar yapması gerekmektedir. Örneğin;

- Raylı sistemlerin entegrasyonu,
- Gümrük ve nakliye belgelerinin dijitalleştirilmesi ve uyumlu hale getirilmesi,
- Konteyner merkezleri ve tahıl terminallerinin inşası,
- Demiryolu taşıt filosunun artırılması,
- Lojistik merkezlerin kurulması,

- Arazi kullanım politikalarının revize edilmesi,
- Ulaşım ve altyapının birbiriyle bağlantılı ve uyumlu hale getirilmesi.

Kaynak: Euractiv

Erişim: <https://www.asiapacific.ca/publication/grand-plan-modernize-silk-road>

Anahtar Kelimeler: İpek Yolu, Orta Koridor, Azerbaycan, Çin, Kazakistan, Lojistik

B. POLİTİKA

1. ABD – Çin Görüşmeleri Biden İçin Daha Çok Tuzak Gibi Görünüyor / American Enterprise Institute (AEI)

Dünya'nın iki büyük gücü ABD ve Çin arasında gerçekleşecek her diyalog önem taşımaktadır. ABD Dışişleri Bakanı Blinken'in geçtiğimiz günlerde Pekin'e yaptığı ziyaret sonrası Çin – Amerikan diplomasisi ritim kazanmıştır. ABD Başkanı Biden için zor olan durum, iki süper güç arasında gelişen diplomasinin ABD lehine olumsuz sonuç doğurmasıdır. Önümüzdeki ayların ABD için çok kritik geçeceği ve rekabetin getirdiği gerilimler sebebiyle zarara uğrayıp uğramayacağı görülecektir. Geçtiğimiz ocak ayında yaşanan "Casus Balon" olayından sonra iki ülke arasındaki ilişkiler gerilmiş, fakat bu görüşmenin üst düzey diyalogu yeniden tahsis etme amacının bir parçası olduğu söylenmektedir. Blinken'in Çin ziyaretinden önce geçtiğimiz ay CIA Direktörü William Burns gizli olarak Pekin'i ziyaret etmiş ve Ulusal Güvenlik Danışmanı Jake Sullivan mevkidaşı Wang Yi ile Viyana'da bir araya gelmiştir. Blinken ziyaretinin, sonbahar döneminde Hazine Bakanı Janet Yellen ve Biden'ın Çin Devlet Başkanı Xi ile yapacağı görüşmenin habercisi olduğu söylenmektedir.

Biden ve ekibinin 2024 yılında gerçekleşecek olan ABD seçimleri öncesinde Çin ile olan ilişkilerini sağlam bir zemine oturmaya hedefliyor. Biden ayrıca, Çin ile sürekli devam ettireceği diyalogun rekabet tehlikelerini hafifleteceğini ve daha olgun bir rekabet ortamı oluşturacağına inanmaktadır. Diyalogun, ABD ve Çin arasında Tayvan, teknoloji ve diğer konular üzerindeki tutumlarının karşılıklı daha iyi anlaşılacağı öngörülmektedir. Fakat, ülkelerin eksik iletişiminden ziyade çatışan çıkarlar nedeniyle anlaşmazlıkların çözülmeyeceği vurgulanmıştır. Ayrıca, Çin Devlet Başkanı Xi'nin Tayvan'ı sıkıştırma, ABD fikri mülkiyetini çalma, kilit teknolojilere hâkim olma ve Çin etkisini tüm dünyaya yayma çabalarından vazgeçmeyecektir.

Erişim: <https://www.aei.org/op-eds/us-china-talks-look-more-like-a-trap-for-biden/>

Anahtar Kelimeler: ABD, Çin, Diplomasi

2. Fransa'da Polis Tarafından Bir Gencin Öldürülmesi Üzerine Başlayan İsyanların Dördüncü Gecesinde 1.300'den Fazla Kişi Tutuklandı / TIME (ABD)

Fransa İçişleri Bakanı, salı günü 17 yaşında bir gencin polis tarafından öldürülmesi üzerine başlayan ve günlerce süren isyanı bastırmak için 45.000'den fazla polis memurunu görevlendirdiğini ve toplamda 1.311 kişinin tutuklandığını söylemiştir. Fransa'da yaşanan iç karışıklıktan sonra ülkeye gelecek kişilere bir süre için biletlerini ertelemeleri tavsiye edildi. Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, olaylar sırasında yaptığı açıklamada ebeveynlerden çocuklarını evde tutmalarını ve isyana karışmamalarını isterken, polis ve protestocular arasındaki şiddetli çatışmalar artarak devam etmiştir. Yetkililerin yaptığı açıklamaya göre şu ana kadar olaylarda yaklaşık 2.500 yangın çıkarken, birçok mağaza da yağmalanmıştır. Cumhurbaşkanı Macron, Berlin'e telefon ederek gerçekleştireceği resmi gezini ileri bir tarihe alma isteğini bildirmiş ve bu durum yıllar sonra bir ilk olmuştur. Alman Cumhurbaşkanlığı Ofisi Macron'un ofisi ile görüşmüş ve gezinin ileri bir tarihe ertelenmesine gerekçe olarak Macron'un iç güvenlik durumundan dolayı ülkesinde kalması gerektiğini öğrenmiştir.

Kaynak: Lewis Joly – AP

Avrupa siyasetinde Almanya ve Fransa arasındaki ilişkinin önemli olduğu düşünüldüğünde, resmi gezinin ertelenmesi Fransa'daki olayların ne kadar ciddi olduğunu göstermektedir. Paris'in Nanterre Banliyösünde öldürülen genç şahıs Nahel'in cenaze törenine çok sayıda insan katılırken, cenazede yas tutanların çoğunlukla

Müslüman insanlardan oluştuğu belirtilmiştir. Olaylar esnasında birçok polis ve itfaiyeci yaralanırken, resmi olarak tam bir rakam verilmemiştir. Paris'in bir başka banliyösünde yaşayan 39 yaşındaki nakliye işçisi Samba Seck konut ve düzgün bir işlerinin olmadığını, işleri olsa bile düşük ücretlerle çalıştıklarını söyleyerek şikâyette bulunmuştur. Bu tür durumların Fransa'nın genelinde yaygın olduğu ve gencin öldürülmesi üzerine benzer durumdaki birçok kişinin isyana katılarak sıkıntılarını duyurmaya çalıştığı belirtilmiştir. Yazının devamında, ülkede yaşanan olayların detaylarına değinilerek polis ifadelerine yer verilmiştir.

Erişim: <https://time.com/6291811/france-teen-killing-riots/>

Anahtar Kelimeler: Fransa, İç Karışıklık, İsyan, Macron, Yağma

3. Wagner Grubu Başka Bir Gün Tekrar Savaşmak için Yaşayacak / RAND CORPORATION (ABD)

Rus paramiliter Wagner Grubu'nun Rus ordusuna meydan okumasıyla tüm dünya olayları beklenti, heyecan ve korku karışımı ile izlemiştir. Wagner Grubu'nun Rusya'nın daha büyük jeostratejik hedefler ve ekonomik güç için çok önemli olduğu belirtilirken, bu grubun Rusya tarafından dağıtılması zor görülmektedir. Yaşanan olaydan sonra Rusya Devlet Başkanı Putin, Wagner askerlerinin Belarus'a taşınmasına, ailelerinin yanına gitmesine veya Rusya Savunma Bakanlığı ile sözleşme imzalama konularında söz vermiştir. Wagner Grubu, yurtdışında faaliyet gösteren önemli birkaç Rus özel askeri şirketinden biridir ve 2017'de Suriye iç savaşında 5.000, 2023 yılında Ukrayna'da 50.000 savaşçı konumlandırmıştır. Bu sebeple hem ölçeği hem de kapsamı bakımından paralı asker şirketleri arasında benzersiz bir konumdadır. Ayrıca Wagner Grubu Afrika, Orta Doğu ve Latin Amerika'da da faaliyet göstermektedir.

Wagner Grubu Kremlin için önemli bir gelir kaynağı olup, kazançlı madencilik ve maden çıkarma sahalarını sessizce ve güvenli bir şekilde ele geçirmeye yardımcı olmaktadır. Yazar çalışmasında, paralı askerlerin bir askerî güç yerine konuşlandırıldığında askeri etkinliği güçlendirdiğini ancak düzenli askerî güçlerle birlikte konuşlandırıldığı zaman askerî etkinliği zayıflattığını saptamıştır. Wagner Grubu'nun lideri Prigozhin'in yaklaşık

olarak 25.000 Rus kiralık savaşçıyla başlattığı isyanın amacının bir darbe veya siyasi iktidarı ele geçirmeye yönelik bir girişim olmadığı, sadece Putin'e önemli bir güç olduklarını göstermek olduğu belirtilmiştir. Fakat, Rusya bir sonraki adımını dikkatlice hesaplayarak, Wagner Grubu'nu yeniden isimlendirme veya markasını değiştirmeyi düşünecektir. Ayrıca, lider olarak Prigozhin'in değiştirilmesi ve başka herhangi bir isyana karşı Rusya'ya yakın bölgelerden çekilmesini isteyeceği söylenmektedir.

Kaynak: Stringer / Reuters

Erişim: <https://www.rand.org/blog/2023/06/the-wagner-group-will-live-to-fight-another-day.html>

Anahtar Kelimeler: Rusya, Wagner Grubu, Paralı Asker, İsyan, Ukrayna

4. İran'ın Azerbaycan'a Karşı Vekalet Savaşı / The Jerusalem Institute for Strategy and Security (İsrail)

Azerbaycan ile İran arasındaki ilişkiler her zaman gergin olmuştur. Gergin ilişkilerin temel sebebi olarak İran'da yaşayan Azerbaycan nüfusu gösterilmektedir. Azeriler, İran nüfusunun yaklaşık %40'ını oluşturmasına rağmen Azerilerin kendi dillerini basın ve eğitimde kullanma hakkından mahrum oldukları söylenmiştir. Fakat iki ülke arasındaki tek çatışma sadece nüfus açısından değil, aynı zamanda Hazar petrolünü kontrol etme üzerine de yaşanmaktadır. Azerbaycan, İran'ın Kafkasya'daki planlarını

gerçekleştirmesine engel olurken, İran'ın Azerbaycan'a karşı bir savaş yapamayacağı belirtilmiştir. Bu sebeple İran, Moskova-Erivan-Tahran eksenine güvenmektedir. Rusya ve Ermenistan da bölgede Azerbaycan'ı zayıflatmak istemektedir. Ukrayna Savaşı'nın başladığı zamandan bu yana İran ve Rusya arasındaki iş birliği hızlanmıştır. Azerbaycan'ın Karabağ savaşında İran ve Rusya, Ermenistan tarafını desteklemiştir. Buna karşılık Ermenistan, İran'ın Azerbaycan'a karşı oynadığı oyunda İran'ın piyonu haline geldiği belirtilmiştir. İran, Azerbaycan'ı zayıflatmak için doğrudan savaş yerine bu tarz aktörleri dolaylı olarak kullanmaktadır.

Kaynak: JISS

İran devlet medyası, Nahçıvan bölgesinin İran'a ait olduğunu öne sürerek Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünü sorgulamaya başlamıştır. İran, Ukrayna Savaşı'nda Rusya'ya yardımcı olabilmek, Ermenistan'ı kendi askeri üs ve kalesi haline çevirmek istemektedir. Hazırlanan bazı raporlara göre, Ermenistan'ın İran yapımı insansız hava araçlarını satın aldığı ve bu araçlar ile Azeri mevzilerini hedef aldığı vurgulanmıştır. Böylece İran "Drone Diplomasisi" ile Ermenistan ve Azerbaycan arasındaki gerilimleri tırmandırmayı hedeflemektedir. Yazar, Ermenistan ve İran'ın normal ilişkiler yürütebileceğini, fakat mevcut durumda ilişkinin farklı seviyeye ulaştığını söylemektedir.

Erişim: <https://jiss.org.il/en/grinberg-irans-proxy-war-against-azerbaijan/>

Anahtar Kelimeler: İran, Azerbaycan, Ermenistan, Kafkasya, Politik Çatışma

5. Rusya'nın Yakın Avrasya'daki Güvenlik Öncelikleri / Valdai Discussion Club (Rusya)

Rusya'nın en öncelikli dış politika görevinin, bir süre daha devam etmesi beklenen küresel istikrarsızlık karşısında kendi devlet benliğini ve ekonomik direncini geliştirmek olduğu söylenmektedir. Uluslararası ilişkiler bilimine göre; büyük bir gücün kendisine tehdit olacak tek şeyin yine kendisi olduğu, dışardan herhangi bir düşmanın bir tehdit olamayacağı belirtilmiştir. Örneğin; 1949-1991 yıllarını kapsayan Soğuk Savaş döneminde yenilgiye uğrayan SSCB'nin çöküşü de kendi iç zayıflaması sonucu olmuştur. Avrupa devletlerinin dış politika stratejisine bakıldığında amacın Rusya ile savaşmayı ve Rusya'nın uluslararası arenada etkisini azaltmak olduğu iddia edilmiştir. Bu hedefi yerine getirebilmek için yeterli bir askeri-politik yeteneklere ve ayrıca ABD gibi bir ülkenin desteğine sahiptirler. Rusya'ya komşu olan bölgelerde meydana gelen gelişmelerle bağlantılı olarak ortaya çıkacak sorunlara karşı sakin olunmalıdır. Ayrıca, Rusya çevresinde meydana gelebilecek herhangi bir gelişmenin, Rusya'nın ana ulusal kalkınma hedeflerini uygulamada veya kendi güvenliğini sağlamada ciddi sorunlar oluşturması beklenmemektedir.

Rusya'nın hiçbir komşu ülke tarafından, gücü ne olursa olsun tehdit edilemeyeceği vurgulanmıştır. Ek olarak, Batı'nın uyguladığı yaptırımlar sonucu oluşturulan ekonomik baskı, Rus devletini bu baskı altında gelişmeye iterken, kendisi için herhangi bir tehdit oluşturmayacağı söylenmiştir. Rusya'nın kendi ekonomik çekiciliği ve dünya meselelerindeki nüfuzu, komşularının davranışlarını etkileyen önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Rusya'nın, Avrupa dışında herhangi bir bölgede iç ve dış politika kapsamında kendisine karşı bir durum ile karşılaşmadığı söylenmiştir. Bu sebeple Moskova'nın gelecek kaygısı komşularının kendisine yönelik saldırgan davranışları değil, kendi iç sorunları olacaktır. Ekonomi alanında, Çin ve Orta Asya ülkelerinin ekonomik diyalogu uzun zamandır olumlu şekilde sürdürmesi Moskova için iyi bir haberdur. Çin'in Rusya ile geliştireceği bölgesel ortaklıklar Rusya için çeşitli faydalar sağlayabilecek ve hatta mevcut sorunları ortadan kaldıracaktır.

Erişim: <https://valdaiclub.com/a/highlights/russian-security-priorities-in-eurasia/>

Anahtar Kelimeler: Rusya, Dış Politika, Çin, Avrupa, Yaptırım

6. CEPR Yaptırım İzleme: Haziran 2023 / Center for Economic and Policy Research (ABD)

Ekonomi ve Politika Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan yaptırım izleme raporunun haziran dönemi yayımlanmıştır. Bu ayda da çeşitli ülkelere uygulanan yaptırımlara değinilmiştir. Rapora konu olan bazı ülkeler ise aşağıda açıklanmıştır.

Afganistan:

2021 yılında Taliban'ın ülke yönetimini ele geçirmesinden bu yana Biden yönetimi, Afganistan Merkez Bankası'nın ABD'de tutulan yaklaşık 7 milyar dolarlık rezerve erişimi engellemiştir. Afganistan Merkez Bankasının paraya erişiminin engellenmesi, Taliban yetkililerine yönelik yaptırımların artması ve varlıklarına el konulması Afganistan'ın ekonomik çöküşüne katkıda bulunmuştur. Ülkedeki açlık seviyesi her geçen gün artarken, ülkeyi istila eden çekirge saldırıları buğday hasadının dörtte birini yemekle tehdit etmektedir. Afganistan'da terörizm, insan hakları ihlalleri veya uyuşturucu kaçakçılığı ile ilgili faaliyetlerde bulunanlara yönelik çeşitli yaptırımların önü açılmıştır.

Küba:

ABD'nin Küba'ya uyguladığı ambargo, ABD'nin tüm yaptırımları arasında en eski ve en katı olanı olarak karşımıza çıkıyor. 1960 yılından beri neredeyse iki ülke arasında tüm ticari ve finansal işlemler yasaklanmıştır. Wall Street Journal bu ayki sayısında, Çin'in Küba'da bir "casus üssü" inşa ettiğini ve iki hükümetin adada bir askeri eğitim tesisine izin vermek için görüştüğünü iddia etti. Küba'ya yönelik yaptırımların kaldırılarak göç sorununun azaltılmasına yardımcı olabileceği belirtilirken aynı zamanda ambargoların en azından gevşetilmesinin tüm dünyaya yardımcı olacağı söyleniyor.

İran:

ABD'nin İran'a yönelik yaptırımları 1979 rehine krizi zamanında başlarken, ABD'li aktörleri ve bazı ABD dışı aktörleri İran ile tüm ticari ve finansal işlemlerden alıkoymaktadır. 2015 yılında nükleer anlaşmadan dolayı bazı yaptırımlar kaldırılmış olsa da ABD anlaşmadan çekildikten sonra çoğu yaptırımı tekrar uygulamaya başlamıştır. Ayrıca Avrupa Birliği ülkeleri İran'a yönelik belirli ticari ve finansal sektör yaptırımlarını sürdürmektedir.

Kuzey Kore:

ABD ilk yaptırımını 1950 yılında Kore Savaşı sırasında uygulamıştır. Kuzey Kore'nin 2006 yılında başlattığı nükleer testlerin ardından yaptırımların sayısı giderek artmıştır. Kuzey Kore, geçtiğimiz ay başarısız bir casus uydu fırlatması gerçekleştirdi. Güney Kore, Kuzey Kore'li bir bilgisayar korsanı grubuna yaptırım uyguladı. Kuzey Kore 15 Haziran'da iki kısa menzilli füze testi yaptı.

Rusya:

ABD'nin Rus finans, enerji ve savunma sektörlerine yönelik yaptırımları, Rusya 2014 yılında Kırım'ı ilhak ettikten sonra başladı. Daha sonra 2022 yılında başlayan Ukrayna savaşı ile yaptırımlar artırıldı. Avrupa Birliği bu ay Rusya'ya yönelik 11. Yaptırım paketini açıkladı. Yeni 100 kişi ve kuruluşun varlıkları donduruldu ve ek olarak AB'nin belirli mal ve teknolojilerini Rusya'ya satabilecek üçüncü ülkelere yönelik kısıtlamalar getirildi. Biden Hükümeti, Moskova ve Washington seçimlerini etkilemekle suçlanan Rus Federal Güvenlik Servisi görevlilerine yönelik yaptırım açıkladı.

Erişim: <https://cepr.net/cepr-sanctions-watch-june-2023/>

Anahtar Kelimeler: Yaptırım, ABD, Rusya, İran, Kuzey Kore, Afganistan, Küba

7. Rusya Dışişleri Bakanı: İran, Şanghay Birliğine Tam Üye Olacak / AL-MONITOR (ABD)

Rusya Dışişleri Bakanı Sergeli Lavrov, önümüzdeki ay İran'ın Şanghay İşbirliği Örgütü'ne (ŞİÖ) tam üye olarak kabul edileceğini ve uluslararası izolasyon ve yaptırımların ortasında ülkenin Çin ve Rusya ile daha güçlü bağlara sahip olacağını belirtti. Ayrıca ŞİÖ'nün ilişki alanına üye ülkeler ve diyalog halinde olan ülkeler de dahil edildiğinde Avrupa ve Orta Doğu'dan Güney ve Güneydoğu Asya'ya uzandığı vurgulanmıştır. Şanghay İşbirliği Örgütü, Avrasya devletleri için hem güvenlik hem de ticaret iş birliği örgütüdür. 1996 yılında Rusya, Çin, Tacikistan, Kazakistan Kırgızistan tarafından kurulmuştur. 2001 yılında Özbekistan ve 2017 yılında örgüte Pakistan ve Hindistan'da katılmıştır. Ayrıca örgütün Orta Doğu ve Asya dahil olmak üzere çok sayıda gözlemcisi ve diyalog ortağı

bulunmaktadır. İran, örgüte 2005 yılında gözlemci olmuş ve tam üyelik başvurusu 2021 yılında kabul edilmiştir. Geçtiğimiz yıl İran daimî üye olarak katılabilmek için yükümlülükler muhtırası imzalamıştır.

Kaynak: Yuri Kochetkov

ŞİÖ'nün İran'a yönelik çeşitli faydalar sağlayacağı söylenmektedir. İran, geçen Eylül ayında yoğun bir protesto ile karşı karşıya kalmış ve bu protestoları şiddetli şekilde bastırmıştır. Bu olaylardan sonra ülke önemli bir uluslararası izolasyona maruz kalmıştır. İran mevcut durumda ABD tarafından kendisine uygulanan çeşitli yaptırımlar nedeniyle zorluk yaşarken artan izolasyon baskısı ülkeyi zor durumda bırakmaktadır. Ayrıca İran ekonomisi çeşitli yaptırımlar, hükümetin kötü yönetimi, küresel enflasyon vb. nedenlerden dolayı ciddi şekilde sarsılmaktadır. İran örgüt üyesi ülkelerle daha fazla ticaret yapmayı istemesinin yanı sıra Rusya ve Çin ile daha iyi ilişkiler geliştirmeyi hedeflemektedir. Resmi İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı'nın paylaştığı verilere göre; İran'ın örgüt üyesi ülkeler ile yaptığı ticaret hacmi, geçen yılın mart ayından ağustos ayına kadar %31 artarak 17 milyar doların üzerine çıkmıştır. Diğer taraftan Çin, uzun bir süredir anlaşamayan İran ve Suudi Arabistan arasındaki ilişkileri yeniden başlatan anlaşmaya aracılık etmiştir. Uzmanlara göre kötü durumda olan İran ekonomisi için, örgüt üyesi ülkelerle ticaretini genişletse de ülkeye etkisinin sınırlı olacağını düşünülmektedir. İran'ın yeterli bir karayolu ve demiryolu ağının olmaması ülkenin bir geçiş koridoru olarak çekiciliğini azaltmaktadır. Ayrıca, son zamanlarda Çin ve Hindistan,

İran'a umulduğu kadar yatırım yapmamıştır. İran, Süveyş Kanalı'na alternatif olması planlanan "Uluslararası Kuzey - Güney Ulaşım Koridoru"nu geliştirmek için Rusya ve Hindistan ile çalışmaktadır. Bu amaç doğrultusunda İran ve Rusya Mayıs ayında 1,6 milyar dolarlık demiryolu anlaşmasını imzalamıştır.

Erişim: <https://www.al-monitor.com/originals/2023/06/iran-become-full-member-shanghai-alliance-russian-fm>

Anahtar Kelimeler: İran, ŞİÖ, Rusya, Çin, Hindistan, Ekonomi, Ticaret

8. Hindistan'ın G-7 Üyeliği: Potansiyel Oyun Değiştirici / Center for Air Power Studies (Hindistan)

G-7 grubu, dünyanın en zengin ve müreffeh uluslarını bünyesinde barındırmakta, bu ülkelerin geniş çıkarlarını, dünya görüşlerini ve bakış açılarını temsil etmektedir. Grup, BM Güvenlik Konseyi'nin Rusya - ABD arasındaki gerginlik sebebiyle etkinliğini kaybetmesiyle önem kazanmıştır. Hindistan son birkaç kez toplantılara özel davetli olarak iştirak etmiştir. Ülke, genel manada birçok ülke ile dostane ilişkiler ve stratejik iş birliğini sürdürmektedir. Bu sayede ülkenin uluslararası arenadaki etkinliğini artırıp varlığını daha fazla hissettirmektedir. Hindistan'ın temel dış politika unsurlarına baktığımızda komşuları ile olan ilişkilere önem verdiği görülmektedir. Böylece Hindistan, bölgedeki huzura katkı sağlarken güç denklemlerindeki istikrarı da korumaya çalışmaktadır. Örneğin; Covid-19 salgını döneminde ülkenin, dünyanın dört bir yanındaki uluslara uyguladığı proaktif aşı diplomasisi bu düşüncüyü desteklemektedir. Hindistan, hayırsever ve koruyucu bir liderlik duruşuyla, gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelere yönelik çevre, iklim değişikliği, kötü tıbbî ve altyapı koşullarına karşı stratejik çalışmalarda öncülük ediyor. Ayrıca, Birleşmiş Milletler, Dünya Ticaret Örgütü, BIMSTEC, G7- G20, BRICS, vb. gibi çok taraflı kuruluşlar tarafından yürütülen işlerde aktif olarak yer almaktadır.

Hindistan, karşılıklı olarak kazan-kazan yaklaşımına dayalı güçlü bir ekonomik diplomasi uygulamaktadır. Böylece uluslararası ticaret ağını geliştirerek ve yeni altyapılar oluşturarak büyük yatırımları kendisine çekmektedir. ABD, Rusya, Japonya, Fransa,

Avustralya ve birkaç ülke ile çok boyutlu stratejik ortaklıklar yürütmektedir. G-7 grubu, dünyanın en güçlü ekonomilerinden bazılarını içerirken, aynı zamanda önemli iş potansiyeline sahip kilit iş ortaklıklarını da barındırmaktadır. Hindistan'ın bu gruba dahil olması potansiyel olarak artan ticaret fırsatlarına ve yatırım girişlerine neden olması beklenmektedir. G-7 üyeliğinin Hindistan'ın küresel silüetini yükseltebileceği ve önemli küresel konular üzerindeki etkisini artırabileceği söylenmiştir. Ayrıca G-7 üyeliği, Hindistan'ın altyapısını geliştirmek için daha fazla yardım ve teknoloji transferinde daha kolay erişim yollarının önünü açabilir. Böylece Hindistan'ın ekonomik ve sosyal kalkınması için "Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri"ni gerçekleştirmede ülkeye fayda sağlayacaktır.

Kaynak: CAPS

Erişim: <https://capsindia.org/indias-membership-of-g-7-a-potential-game-changer/>

Anahtar Kelimeler: Hindistan, G-7, Ekonomi, Ticaret, İş Birliği, Üyelik

9. Tayvan'ın Savaşma İradesi Düşündüğünüzden Daha Güçlü Olabilir / RAND Corporation (ABD)

Rusya'nın Ukrayna'ya karşı başlattığı saldırılar ve Ukrayna'nın inatçı direnişi, Rus zaferi bekleyen birçok uzmanı şaşırtmıştır. Güçlü komşusu tarafından saldırıya uğrayan Ukrayna, benzer şekilde tehdit altında olan Tayvan için de bazı sorulara cevap verebilir. Tayvan'ın üst düzey bir saldırıya karşı direnme kapasitesi ABD için önemli bir konudur. Tayvan ve Çin arasında yaşanacak bir çatışmaya ABD'nin askeri olarak müdahalede

bulunması, mevcut çatışmayı daha büyük bir savaşa dönüştürme riskleri taşımaktadır. Olası bir savaş durumunda Tayvan ordusu çökerse Washington ve ABD halkının müdahaleyi reddetme olasılığı vardır. Tersi durumda, Tayvan'ın inatçı ve kararlı savunmasının uluslararası bir sempati toplayacağı ve böylece ABD halkından müdahale için rıza alınabileceği belirtilmiştir. Olası ani bir çatışma durumunda, askeri yardım ulaştırmak ve ABD merkezli müdahale güçlerini harekete geçirmek için en az bir ay önceden tüm hazırlıkların tamamlanmış olması gerekmektedir.

Kaynak: Wang Yu Ching

Araştırmacılar, Tayvan'ın direnme kapasitesini ölçmek amacıyla bir değerlendirme yapmıştır. Değerlendirmede dört faktör -siyasi liderlik ve toplum, askeri etkinlik, dayanıklılık ve müttefik askeri müdahale- göz önüne alınmıştır. Değerlendirme sonucunda siyasi liderlik ve toplumun açık ara en önemli faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Hazırlıklı ve yetenekli bir ordu, düşmanın kolay bir zafer elde etmesini engellerken, aynı zamanda kendi siyasi liderliğinin etkilerini de artırarak pekiştirir. Tayvan'da yaşanacak bir çatışmada halkın savaş konusunda ülke ordusunu destekleyebileceği, fakat çatışmanın uzun sürmesi durumunda Tayvan'ın altyapı ve hayat akışı kesintiye uğrarsa halkın verdiği desteğin bitebileceği söylenmektedir.

Erişim: <https://www.rand.org/blog/2023/06/taiwans-will-to-fight-may-be-stronger-than-you-think.html>

Anahtar Kelimeler: Tayvan, Çin, ABD, Savaş

C. ÇEVRE

1. Orman Yangınları Emek Gelirini Nasıl Etkiler? / IZA Institute of Labor Economics (Almanya)

ABD araştırmasında, yangın sebebiyle oluşan ve uzak bölgelere doğru sürüklenen dumanın, ulaştığı bölgelerde kazançları azalttığı ortaya çıkmıştır. Kanada sınırında meydana gelen büyük orman yangını sonucunda oluşan dumanın sürüklenmesi, uzaktaki birçok nüfus üzerinde olumsuz etkiler oluşturmuştur. Araştırma sonucunda ABD’de yayılan ince partiküllü maddenin yaklaşık %20’sine orman yangınlarının neden olduğu saptanmıştır. Hava kirliliğinin insan refahı üzerindeki etkisi özellikle insan sağlığı açısından, hastane ziyaretlerinin artmasına, çocuk ve yaşlılar arasında erken ölüme sebep olduğu belgelendirilmiştir. Hava kirliliği sadece sağlığı değil, aynı zamanda yetişkin işgücü arzını ve üretkenliği azaltmaktadır. Orman yangını sebebiyle oluşan duman ve hava kirliliği üzerine yapılan anket araştırmasında; çalışmama ve ev içerisinde daha fazla vakit geçirme gibi çeşitli davranışsal tepkiler ortaya çıkmıştır.

Araştırma neticesinde, binlerce kilometre yol kat eden orman yangını dumanının yerel hava kirliliğinde dışsal bir değişiklik olarak hizmet ettiği ve böylece endüstri, yönetmelik gibi yerel ekonomik faktörlerle bağlantılı olmadığı anlaşılmıştır. Analiz, 2007’den 2019 yılına kadar olan üç ana veri kaynağına dayandırılmıştır. Bu veriler;

- Yangın dumanının yerlerini gösteren uydulardan alınan yüksek çözünürlüklü uzaktan algılama verileri,
- Yer seviyesindeki kirlilik monitörlerinden alınan hava kalitesi verileri,
- Tüm eyaletler için işgücü piyasası verileri.

Çalışmada, orman yangını dumanına maruz kalmanın işgücü gelirlerinde ve istihdamda istatistiksel ve ekonomik olarak önemli kayıplara yol açtığı görülmüştür. Orman yangını dumanının 2007 ila 2019 yılları arasında ortalama olarak yıllık ABD emek gelirini (2018 dolarıyla 125 milyar dolara eşdeğer) yaklaşık %2 oranında azalttığı hesaplanmıştır. Dumana maruz kalınan her bir gün istihdamda 16 yaş ve üzeri her milyon kişide 80 çalışanı azaltırken, dumana maruz kalmanın toplam kazanç etkisi %13 olmuştur.

Analizler sonucunda bir diğer temel varsayım ise, yer seviyesindeki ince partikül madde konsantrasyonunda üç ayda 1 µg/m³'lük bir artış, çeyrek dönem kazancını kişi başına 103 \$ azaltırken, her milyon kişide yaklaşık 1.750 çalışan azaltmaktadır.

Kaynak: James Andrews

Erişim: <https://newsroom.iza.org/en/archive/research/how-wildfires-affect-labor-income/>

Anahtar Kelimeler: Orman Yangını, Duman, Partikül, Hava Kirliliği, İstihdam

2. Çin'in Enerji Geçişi Kapsamında Fosil Yakıt Tüketimi ve Bunun Jeopolitik Sonuçları / The Oxford Institute for Energy Studies (Birleşik Krallık)

Çin, küresel çapta dünyanın en büyük petrol ithal eden ülkesi olurken, aynı zamanda en büyük sıvılaştırılmış doğal gaz tüketicisi olma yolunda emin adımlarla ilerlemektedir. 2022 yılında petrol tüketiminde ithalatın payı %75 olarak gerçekleşirken, doğalgazdaki ithalat oranı ise %41 olmuştur. Pekin, yüksek orandaki ithalat bağımlılığını zayıf bir nokta olarak görmektedir. Çin'in net sıfır hedefine ulaşmada çeşitli yolları olduğu ve tıpkı diğer ülkeler gibi tek bir projesi olmadığı vurgulanmıştır. Çin'in enerji karışımı kendi ekonomik büyümesine ve geliştireceği çeşitli politikalara göre şekillenecektir. Çin, sıfır karbon

hedefi olarak 2030 yılında karbon emisyonunda zirveyi göreceğini ve 2050 yılında karbon nötr olacağını açıklamıştır. Kömür tüketiminin düşmesi ve sınırlı sayıda ithal bağımlılığı nedeniyle kömür, jeopolitik açıdan önemsiz bir hal alacaktır. Kömürün ne zaman kullanımdan çıkarılacağı şu an için net görünmezken, Çin'in sahip olduğu;

- Önemli kömür rezervi,
- Enerji güvenliği açısından güvenilir olması,
- Enerji tedarikinde ana lokomotif olması bu durumu zorlaştırmaktadır.

Hızlı bir şekilde artış trendine giren elektrifikasyona rağmen Çin'in önümüzdeki yirmi yıl boyunca hem petrolde hem de doğalgazda dünyanın bir numaralı ithalatçısı olacağı söylenmektedir. Çin'e petrol ve doğalgaz tedarik eden ülkelerin yavaş yavaş azaldığı ve mevcut durumda ithalatın daha çok ABD, Rusya ve Orta Doğu'dan sağlandığı belirtilmiştir. Çin'in giderek enerji ithalatı konusunda birkaç tedarikçiye bağımlı olması, tedarikçilerin Çin'in pazar payında yer edinebilmek için rekabete girmesine neden olacağı öngörülmüştür. Petrol ve doğalgaz Pekin'in Orta Doğu ile olan ilişkisinde temel bir varlık olurken, zamanla başka ticari ilişkiler de oluşmuştur. Çin'in yakın bir zamanda küresel güvenlik ve ticaret yapısında önemli bir söz sahibi olacağı düşünülmektedir.

Erişim: <https://www.oxfordenergy.org/publications/the-outlook-for-chinas-fossil-fuel-consumption-under-the-energy-transition-and-its-geopolitical-implications/>

Anahtar Kelimeler: Çin, Enerji, Petrol, Doğalgaz, İthalat

3. Modelleme Çalışması, 2050 Yılına Kadar Afrika ve Güney Asya'daki Buğday Üretiminin İklim Değişikliğinden Ciddi Şekilde Etkileneceğini Gösteriyor / International Maize and Wheat Improvement Center (Meksika)

Tarım alanında çalışmalar yürüten bilim insanları, 2050 yılına kadar buğday üretimini simüle etmek için mahsul simülasyon modelleri geliştirmiştir. Geliştirilen bu simülasyon modeli ile zaten gıda güvenliğinin problemlili olduğu Afrika ve Güney Asya'da iklim değişikliğinin buğday veriminde önemli düşümlere sebep olabileceği görülmüştür.

Modelden sağlanan veriler üzerine yazılan makaleye göre, yüzyılın ortasına gelindiğinde Afrika ülkelerinin buğday veriminin ortalama %15, Güney Asya ülkeleri veriminin ise ortalama %16 oranında düşeceği vurgulanmıştır. Ayrıca, küresel buğday üretiminin de yüzyılın ortalarına doğru %1,9 oranında azalacağı söylenmektedir.

Kaynak: CIMMYT

1980-2010 yılları arasında küresel sıcaklık değerlerinin artması nedeniyle buğday veriminin %5,5 oranında azaldığı görülmüştür. İklim değişikliği etkilerini simüle edebilmek için birkaç modelin seçildiği ve sezon kuraklığına karşı erken ve geç çiçeklenme özelliğine sahip buğday çeşitleri tek tek simüle edilmiştir. Bunlara ek olarak nitrojen gübre kullanımının etkileri de simüle edilmiştir. Son zamanlarda dünya çapında sıcaklık, su yetersizliği ve suya erişim dahil olmak üzere çeşitli birçok faktör buğday verimi değişkeninin ana nedeni olarak görülmüştür. Çalışmalar sonucunda küçük ve düşük hacme sahip buğday üreticilerinin, iklim değişikliği nedeniyle önemli olumsuzluklarla karşılaşacağı ve bundan en çok az gelişmiş ülkelerin etkileneceği görülmüştür.

Erişim: <https://www.cimmyt.org/news/wheat-output-in-africa-and-south-asia-will-suffer-severely-from-climate-change-by-2050-modelling-study-shows/>

Anahtar Kelimeler: Buğday, Üretim, İklim Değişikliği, Simülasyon

4. İran ve Afganistan'ın Su Anlaşmazlığı: Sonuçlar, Zorluklar ve Olası Çözümler / Emirates Policy Center (Birleşik Arap Emirlikleri)

İran ve Afganistan, uzun zamandır su konusunda güvendikleri Helmand Nehri'nde, artan kuraklık, iklim değişikliği ve yanlış su yönetimi sebebiyle su tahsisi konusunda sorun yaşamaktadır. Helmand Nehri, her iki ülkenin tarımı, temiz su temini ve hidroelektrik üretimi için önemli bir konumdur. İran ve Afganistan, diğer komşu ülkeler gibi fiziki bir ihtilafa sahip olmasa da su kaynakları ve hidro-politik üzerine bir çatışma ve gerilime sahiptir. İran tarafı için su güvenliği acilen ele alınması gereken ve gün geçtikçe büyüyen bir tehdittir. İran Hükümeti'nin su konusunda yetersiz bir stratejisi olması ve su kıtlığını azaltmak için az çaba göstermesi önümüzdeki dönemde ciddi sıkıntılar doğuracaktır. Her iki ülke yetkilileri birbirlerini, Helmand Nehri üzerinde birbirlerine düşman olarak davranmasını eleştirmiştir. ABD'nin eski Afganistan Barış Özel Temsilcisi Zalmay Khalilzad, İran'ın su sorununu düşmanca ele aldığını ve Afganistan'a yönelik söylemlerinin problem oluşturduğunu belirtmiştir.

Geçmişe bakıldığında, İran ve Afganistan arasındaki hidro-politik meselelerin, her zaman üçüncü bir ülkenin müdahalesiyle derinleşip kötüleştirildiği görülmüştür. Kabil ve Tahran, uzun zamandır su hakları konusunda birçok anlaşmazlık yaşamıştır. Bu anlaşmazlıklar yıllar boyunca bölge halkı için çeşitli sorunlar oluşturmuştur. 1990 yılından bu yana Hamoun'daki sulak alanların giderek kuruması, Sistan bölge ekonomisinde olumsuz değişikliklere neden olmuştur. İki ülke tarafından imzalanan 1973 Helmand Nehri Anlaşması uyarınca, Afganistan'ın İran'a yıl içerisinde saniyede 22 metreküp ve 4 metreküp de "iyi niyet ve kardeşlik ilişkileri" adı altında su tedarik etmesi gerekmektedir. Normal şartlar altında tedarik gerçekleştiğinde İran'ın yıllık ortalama 820 milyon metreküp veya 556.000 dönümlük bir arz sağlaması beklenmektedir. İran, Afganistan Hükümetini anlaşma uyarınca sağlaması gereken su miktarından daha az su tedarik ettiği yönünde eleştirmiştir. 2021 yılında Afganistan Cumhurbaşkanı Ashraf Ghani, kendi ülkesinin 1973 anlaşmasına bağlı kaldığını, fakat İran'ın anlaşma limitlerinin çok üzerinde su aldığını belirtmiştir. Ghani, İran'ın fazladan aldığı her su için ülkesine petrol vermesi gerektiğini belirtmiştir. Yazının devamında karşılıklı çatışmalar detaylandırılmış ve soruna yönelik potansiyel çözüm önerileri tartışılmıştır.

Erişim: <https://epc.ae/en/details/brief/the-iran-afghanistan-water-dispute-implications-challenges-and-potential-resolutions>

Anahtar Kelimeler: İran, Afganistan, Su, Kuraklık

5. 2023 Türkiye Seçimlerinin Çevre Politikalarına Etkileri: Değişiklik Yapma Zamanı mı? / Stockholm Environment Institute (İsveç)

2023 yılı Mayıs ayında Türkiye’de gerçekleşen seçimler, dünya genelinde Türkiye’nin önümüzdeki süreçte çevre politikalarını nasıl şekillendireceği üzerine tartışmalara vesile olmuştur. Türkiye’de çevre sorunları genellikle ekonomik istikrar, siyasi çatışmalar, mülteci krizi, sene başı meydana gelen deprem ve kurtarma çalışmaları gibi acil durumların gölgesinde kalmıştır. Çevreyi koruma ve sürdürülebilir uygulamalar yakın bir zamana kadar sadece iktidar ve muhalefet partileri tarafından değil, aynı zamanda yeşil politika savunucusu Türkiye Yeşil Sol Partisi (YSP) tarafından da göz ardı edilmiştir. Türkiye Hükümeti 2021 yılının sonlarına doğru Paris İklim Anlaşmasını onaylamış ve iki farklı çevre girişimini de duyurmuştur. Bu girişimler; Karadeniz Bölgesi İklim Eylem Planı ve Sıfır Atık projesidir. Hükümetin bu çabalarının, yönetimi sorumlu olarak konumlandırmak ve seçim sonucunu etkilemek olduğu iddia edilmiştir. Muhalefet lideri Kemal Kılıçdaroğlu ise genç uzmanlardan oluşan bir İklim Bakanlığı kurmayı taahhüt etmiştir. Fakat, bunun gibi çabaların Türkiye’de çevre politikaları için bir dönüm noktası anlamına gelmediği özellikle vurgulanmaktadır.

Ankara ve İstanbul gibi büyükşehir bölgelerinde, özellikle genç nüfus arasında çevre sorunlarına verilen önem giderek artış göstermekte. İstanbul’da 15 milyonu aşan nüfus, geniş yeşil alanların ve yürüyüş yollarının az olması vb. birçok çevre sorunu ile karşı karşıya kalmıştır. Türkiye’nin çevre ve iklim koşullarını etkileyen en temel faktör, enerjide büyük oranda ithal kaynaklara bağımlı olunmasıdır. Türkiye’nin ekonomik durumu ve yüksek enerji tüketimi, şimdiye kadar fosil yakıtlardan yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişi büyük oranda etkilemiştir. Dicle ve Fırat nehirleri üzerine yapılacak büyük baraj planları Türkiye’nin su kaynakları yönetimi, enerji üretimi ve ekonomik büyüme planları açısından çok önemlidir. Fakat bu planlar komşu ülke Irak, İran ve Suriye tarafından şiddetle eleştirilmiş ve gerginliğe neden olmuştur.

Kaynak: Caner Özkan

Erişim: <https://www.sei.org/perspectives/2023-turkish-elections-implications-environmental-policy/>

Anahtar Kelimeler: Türkiye, İklim, Çevre, Seçim

D. SOSYAL

1. “Görünmeyen ve Duyulmayan” Haiti Açlığı, Çeteleri ve İklim Sorunları / World Food Programme (İtalya)

Haziran ayında Haiti’yi ziyaret eden Dünya Gıda Programı İcra Direktörü Cindy McCain, ziyareti boyunca edindiği gözlemleri kamuoyu ile paylaşmıştır. Haiti’deki açlık krizinin küresel çapta herhangi bir şekilde görülmediği, duyulmadığı ve ele alınmadığı eleştirilmektedir. Dünya’da iklimsel olayların manşetlere taşındığı, ancak her gün yemek yiyebilmek için mücadele eden 4,9 milyon Haitili hakkında kimsenin bir şey konuşmaması tenkit edilmiştir. Acil düzeyde gıda güvensizliği ile karşı karşıya kalan Haitililerin oranının, dünyadaki en yüksek ikinci oran olduğu ortaya çıkmıştır. Bir tarafta hastanelerde yetersiz beslenme şikayetleriyle yatan birçok çocuk bulunurken, güvensizlik nedeniyle oldukça verimli alanlardan çıkarılamayan yüksek miktarda da yiyeceğin olduğu söylenmektedir. Kentsel çevrede çete olaylarının giderek artması ve çetelerin kırsal alanlardaki kontrolü halkı giderek huzursuz etmektedir. Birçok insan soyulma, kaçırılma ve saldırıya uğrama korkusuyla pazara gidip yiyecek alamazken, pazara yiyecek satmak için giden insanların kaçırılması durumu daha da vahimleştirmektedir.

Kaynak: WFP / Johnathan Dumont

Gıda üreten insanlar mevcut koşullar nedeniyle büyük bir güvensizlik duygusu ve travma yaşamaktadır. Ülkeyi beslemesi gereken insanların, çiftçilerin ve pazarcıların korkudan evlerinde saklanmaları gıda krizini giderek kötüleştirmektedir. Çeşitli yardım kuruluşları sayesinde oluşturulan yerel okul yemeği programının olumlu faydaları olduğu, fakat bunun yanında kapasitesi daha büyük ve uzun vadeli programların oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır. Ülkedeki sorunları çözebilmek için sadece gıda güvenliğinin sağlanması değil aynı zamanda ortaya çıkan çete ve yasadışı örgütlerin de temizlenmesi gerektiği özellikle belirtilmektedir. Haiti’de sorunlar sadece açlık, gıda sorunu ve çete olaylarından ibaret değildir. Ülkede iklim değişikliğinin bir etkisi olarak yaşanan şiddetli yağmurlar bu ay 51 kişinin ölümüne ve 34.000 evin yıkılmasına neden olurken, 200.000 kişinin de hayatını olumsuz etkilemiştir.

Erişim: <https://www.wfp.org/stories/unseen-and-unheard-haiti-weather-hunger-gangs-and-climate-extremes>

Anahtar Kelimeler: Haiti, Açlık, Gıda Güvenliği, Çete, İklim Değişikliği

2. Zorunlu Göç: Sonuçları İyileştirmek İçin Politik Cevaplar / International Food Policy Research Institute (ABD)

20 Haziran Dünya Mülteciler Günü, Birleşmiş Milletler tarafından dünyanın dört bir yanında mültecileri onurlandırmak adına kutlanan uluslararası bir gündür. Çok boyutlu ve tekrarlayan bir olgu olan göç, insanları mevcut buldukları yerden taşınmaya iten çeşitli faktörler tarafından yönlendirilmektedir. Dünya çapında her yedi insandan biri, zorunlu veya gönüllü bir göçmendir. Bazı önemli göç gerçekleri şu şekilde sıralanabilir;

1. Uluslararası göç son 20 yıl içerisinde yaklaşık olarak %62 (107 milyon kişi) artarken, göçmenlerin birçoğu kırsal alanlardan gelmiştir.
2. 2000’li yılların başından bu yana mülteci sayısı ikiye katlanırken, bunun büyük bir kısmı düşük veya orta gelirli ülkeler tarafından kabul edilmiştir.
3. Yerinden edilen insanların yaklaşık olarak %80’i, Covid-19 salgını sebebiyle ciddi bir gıda güvensizliği yaşamıştır.

4. İklim değişikliği nedeniyle yerinden edilen insanların büyük kısmını şiddet riskine karşı savunmasız olan kadınlar oluşturmuştur.
5. Zorunlu göçün aynı zamanda düzensiz göçe dönüşebildiği görülmüştür. Örneğin; ABD-Meksika sınırında rekor düzeyde kaçak geçiş tutuklaması yapılmıştır.

Genel olarak zorunlu göç durumu birbirini farklı şekilde tetikleyen iklim değişikliği, silahlı çatışma, suç teşkil eden şiddet ve ekonomik problemlerden kaynaklanmaktadır. Zorunlu göçün son örneklerine bakıldığında;

- Suriye iç savaşı,
- Rusya – Ukrayna savaşı,
- Myanmar devlet güçlerinin uyguladığı şiddetten kaçan Rohingya halkı,
- Gıda güvensizliği ve baskıdan kaçmak için sığınacak yer arayan Venezuelalı göçmenler,
- Orta Amerika'dan gelen insanlar yer almaktadır.

Zorunlu göç, küresel kalkınma gündemine dahil edilmesi gereken karmaşık bir olgudur. Araştırma kapsamında zorunlu göçün olumsuz etkilerini azaltabilecek ve olumlu etkilerini artırabilecek çeşitli politika önerileri tartışılmıştır. Bu öneriler şu şekilde sıralanmıştır; Araştırma kapsamının genişletilmesi, analizin genişletilmesi, önemli politikalara geçiş için hız entegrasyonu, hedeflerin doğru sıralanması ve bölgedeki olaylardan kaçamayan kişilerin politikalara dahil edilmesi.

Erişim: <https://www.ifpri.org/blog/forced-migration-policy-responses-improve-outcomes>

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Zorunlu Göç, Savaş, Dünya Mülteci Günü

E. TEKNOLOJİ

1. OpenAI, Yapay Zekâ Yönetmeliğini Yumuşatmak İçin AB’de Kulis Yaptı / TIME (ABD)

Kaynak: Sopa Images / LightRocket

OpenAI CEO’su Sam Altman, geçtiğimiz ay birçok başkenti ziyaret etmiş ve burada Hükümet Başkanları ve topluluklar ile gerçekleştirdiği konuşmada küresel yapay zekâ düzenlemesine duyulan ihtiyaçtan bahsetmiştir. OpenAI şirketi, dünya çapında en kapsamlı AI mevzuatını kendi şirketinin çıkarlarına yönelik manipüle etmeye çalışmıştır. OpenAI 2022 yılında Avrupalı yetkililere; Yapay Zekâ (AI) Yasası’nda ChatGPT’nin öncüsü olan GPT-3 ve görsel içerik oluşturan Dall-E 2 dahil yapay zekâ sistemlerinin “yüksek riskli” olarak kabul edilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Çünkü, yasa kapsamında bu tür yapay zekâ modelleri;

- Şeffaflık,
- İzlenebilirlik,
- İnsan gözetimine tabi olacaktır.

Aynı yıl içerisinde OpenAI şirketi, Avrupa Birliği Komisyonu ve Konsey yetkililerine “Avrupa Birliği’nin Yapay Zekâ Yasasına İlişkin OpenAI Beyaz Kitap” başlıklı kitabı göndermiştir. Kitap içeriğinde kendi başına GPT-3’ün yüksek riskli bir sistem olmadığı

anlatılırken aynı zamanda yüksek risk durumu oluşturabilecek yeteneklere sahip olduğunu da belirtmiştir. OpenAI'ın yürüttüğü lobicilik faaliyetinin hedefine ulaştığı söylenmiştir. Avrupa Birliği'nin yasa uygulayıcıları tarafından onaylanan yapay zekâ yasasının son taslağında, daha önceki tasarlarda bulunan yapay zekâ sistemlerinin yüksek riskli olarak değerlendirilmesi gerektiği hükümleri yer almamıştır. Bunun yerine yeni taslakta, temel modeller veya büyük miktarda veri üzerinde eğitilmiş güçlü yapay zekâ sistem sağlayıcılarından;

- Yasa dışı içeriğin oluşturulmasını önleme,
- Bir sistemin eğitilip eğitilmediğini ifşa etme gibi kurallara uyulması istenmiştir.

Erişim: <https://time.com/6288245/openai-eu-lobbying-ai-act/>

Anahtar Kelimeler: Yapay Zekâ, ChatGPT, OpenAI, Avrupa Birliği, Yasa

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. Centre for Cities

Hükümetin 2050 Yılına Kadar Net Sıfır Karbon Emisyon Hedefine Ulaşmada Şehirlerin ve Kasabaların Oynayabileceği Roller

Çevrimiçi Etkinlik (12.07.2023)

Etkinlikte, şehirlerin net sıfıra giden yolunu açmaya yardımcı olmak ve gerekli müdahaleler hakkında fikre sahip iş dünyasını, hayır kurumlarını ve akademisyenlerini bir araya gelecektir. İyi bir şehir planlaması, temiz hava alanları, enerji verimliliği, bina düzenlemeleri, karbon emisyon azaltımı gibi konular tartışılacaktır.

Erişim: <https://www.centreforcities.org/event/the-role-that-cities-and-large-towns-can-play-in-helping-to-reach-the-governments-target-of-net-zero-carbon-emissions-by-2050/>

2. Wilson Center

Kuzey Kutbundaki Kritik Mineraller

Çevrimiçi Etkinlik (12-13.07.2023)

Wilson Center temmuz ayı içinde, Alaska Üniversitesi, Enerji Bakanlığı Arktik Enerji Ofisi ve RAND Corporation ortaklığıyla Kuzey Kutup bölgesinde var olan kritik mineraller üzerine etkinlik gerçekleştirecektir. Etkinlikte, ABD'nin ulusal güvenliği, iklim, enerji ve teknoloji hedefleri ışığında bu bölgenin sahip olduğu kritik minerallerin geliştirilmesi üzerine politika önerileri tartışılacaktır. Etkinlikte ayrıca topluluk mülkiyeti, finansman, altyapı, düzenleyici çerçeveler, tedarik zincirleri ve iş gücü gelişimine odaklanan altı farklı bireysel çalışma oturumu da yapılacaktır.

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/event/critical-minerals-arctic-forging-path-forward>

3. Wilson Center

Su Yok, Yiyecek Yok – ABD ve Çin Tarımına Yönelik Buzul Kaybı Tehditleri

Çevrimiçi Etkinlik (13.07.2023)

Kindu Kush Himalayaları ve Tibet Platosu'ndaki kar ve buzullar, Dünya'nın kutup buz tabakası dışında en büyük tatlı su hacmine sahip bölgesidir ve hidrologlar tarafından bu bölge "Üçüncü Kutup" olarak adlandırılır. Küresel ısınma bu bölgedeki buzulları tehdit ederken aynı zamanda su, gıda güvenliği, ekosistem ve Asya'da yaşayan milyonlarca insanı tehdit ediyor. Etkinlikte panelistler, "Üçüncü Kutup"ta yaptıkları incelemelerden ve deneyimlerden bahsedecek, ABD ve Çin'deki buzul – gıda bağlantısını tartışacaktır.

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/event/no-water-no-food-glacier-loss-threats-us-and-chinese-agriculture>

4. MISES Institute

Sanal Mises Üniversitesi Etkinliği

Çevrimiçi Etkinlik (23-29.07.2023)

Mises Enstitüsü akademisyenleri yaklaşık olarak otuz yıldır ülke ekonomisi üzerine dünya standartlarında, ortama bir hafta süren ekonomi etkinliği düzenlemektedir. Ekonomi alanında gerçeklere ulaşmak adına öğrencilere, iş insanlarına, profesyonellere çevrimiçi seminer şansı sunmaktadır. Belirli bir ücret karşılığında etkinliğe katılıp zaman sınırı olmadan çalışmalara dahil olabilirsiniz.

Erişim: <https://mises.org/events/virtual-mises-university-2023>

5. Aspen Institute***Eğitimde Dijital Uçurum: Geriye Kalan 1,6 Milyar Öğrenciye Nasıl Ulaşılır?*****Çevrimiçi Etkinlik (26.07.2023)**

Küresel ölçekte yaklaşık 1,6 milyar öğrenci Covid-19'un bir sonucu olarak eğitimlerinde kesinti ile karşılaşırken, bu öğrencilerin neredeyse yarısının evinde bilgisayara erişimi bulunmuyor. Dijital erişim, kullanım ve akıcılık olmadan öğrenciler ekonomik fırsatlara, eğitime, sağlık hizmetlerine erişemez ve kötüleşen ayrımcılık ve sosyal izolasyon ile karşılaşır. Bu sebeple, sorunları çözüme odaklı bir yaklaşımla gerçekleştirilecek etkinlikte çeşitli konular tartışılacaktır.

Erişim: <https://www.aspeninstitute.org/events/educational-digital-divide/>

KOSAM'dan...

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla **“Dünya Ne Konuşuyor?”** Raporları hazırlamaktadır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor **için Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM'ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte “Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?” sorularına cevap aranır.

“Dünya Ne Konuşuyor?” Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre, Sosyal ve Teknoloji** olmak üzere **beş ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; “Dünya Ne Konuşuyor?” sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların **“yarınların gündemi”** olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda 2023 yılında da ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve **sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam edeceğiz.**